

Αρχείο Ε.Κ.Β.Υ.

Α/Α 19-ΕΚΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ

Δραστηριότητες κατά το 1993

Μαρία Αναγνωστοπούλου & Π. Α. Γεράκης

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΚΕΝΤΡΟ
ΒΙΟΤΟΠΩΝ
ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ

Φεβρουάριος 1994

Το Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων (ΕΚΒΥ) ιδρύθηκε το 1991 ύστερα από πρόταση του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε προς την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, με βάση το συμβόλαιο αριθμός B91/91/SIN/8192 μεταξύ της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Γεν. Διεύθυνση XI) και του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας.

The Greek Biotope/Wetland Centre was established in 1991, as a result of a proposal to CEC by the Greek Ministry of Environment, Physical Planning and Public Works, under CEC Contract Number B91/91/SIN/8192 signed by the Commission of European Communities (DG XI) and the Goulandris Natural History Museum.

Η πλήρης αναφορά στην παρούσα έκθεση είναι :
Μαρία Αναγνωστοπούλου και Π. Α. Γεράκης. 1994. Πρόγραμμα Παρακολούθησης Υγροτόπων: Δραστηριότητες κατά το 1993. Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων (ΕΚΒΥ). 33 σελ.

This document may be cited as follows :
Anagnostopoulou Maria and P. A. Gerakis. 1994. Wetlands Monitoring Project: Activities 1993. Greek Biotope/Wetland Centre (ΕΚΒΥ). 33 pp. (in Greek, English summary)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ Δραστηριότητες κατά το 1993

Μαρία Αναγνωστοπούλου & Π.Α. Γεράκης

Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων
14ο χιλιόμετρο Θεσσαλονίκης-Μηχανιώνας
57001 Θέρμη

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το Πρόγραμμα Παρακολούθησης Υγροτόπων είναι μία από τις συνεχείς δραστηριότητες του ΕΚΒΥ. Για οικονομικούς και τεχνικούς λόγους, η παράμετρος που επιλέχθηκε για παρακολούθηση ήταν οι απειλές που αντιμετωπίζουν 24 σημαντικοί ελληνικοί υγρότοποι (συμπεριλαμβανομένων όλων των υγροτόπων Ραμσάρ). Οι σκοποί αυτού του προγράμματος ήταν: α. να αναγνωρίσει και να καταγράψει υφιστάμενες και επικείμενες απειλές για αυτούς τους υγροτόπους, β. να επιστήση την προσοχή των αρμοδίων υπηρεσιών σε αυτές τις απειλές και να τις παροτρύνει για δράση, γ. να ανταλλάξει πληροφορίες με δημόσιες υπηρεσίες, τοπική αυτοδιοίκηση και τοπικές περιβαλλοντικές οργανώσεις και να αναπτύξει επικοινωνία μαζί τους και δ. να βελτιώσει τις ικανότητες των εξωτερικών συνεργατών. Για την επίτευξη του σκοπού δ., πραγματοποιήθηκε ειδικό υποπρόγραμμα με την ονομασία "Εκπαίδευση και Ενεργοποίηση Τοπικών Οργανώσεων Δυτικής Ελλάδας".

Η περιοδική παρακολούθηση των απειλών έγινε από συμβεβλημένους εξωτερικούς συνεργάτες και η πληροφορία έφθανε στο ΕΚΒΥ με τη μορφή αναφορών προκαθορισμένης δομής. Τα αποτελέσματα παρουσιάστηκαν σε μορφή πίνακα και σε μορφή κειμένου. Με όλη την επιφυλακτικότητα που επιφέρουν η ανεπάρκεια στοιχείων και παράμετροι που δεν ποσοτικοποιούνται, μπορούμε να πούμε ότι το 75% των παρακολουθούμενων υγροτόπων επηρεάζονται αρνητικά από οικιστικά λύματα ή απορρίμματα, 63% αντιμετωπίζουν πιθανότατα ρύπανση ή επιβάρυνση που προέρχεται από γεωργικές δραστηριότητες, σε 54% από αυτούς το παράνομο κυνήγι αποτελεί σημαντική απειλή, 46% ρυπαίνονται από απόβλητα βιομηχανιών, βιοτεχνιών ή άλλων μεταποιητικών μονάδων, ενώ 38% υφίσταται καταστροφή φυσικής βλάστησης. Το ίδιο ποσοστό πλήττεται επίσης από ανεξέλεγκτη άντληση νερού. Η παράνομη (συνήθως) υλοτομία υγροτοπικών δασών, η κατασκευή φραγμάτων ή διευθέτηση κοίτης και η ανεξέλεγκτη βόσκηση απειλούν το 33% των παρακολουθούμενων υγροτόπων. Η πτώση της στάθμης του νερού, η ανεξέλεγκτη αμμοληψία, η αυθαίρετη δόμηση, οι επιχωματώσεις και η κατασκευή δρόμων, επηρεάζουν δυσμενώς ένα αξιόλογο ποσοστό (25%-16%).

Κατά τη διάρκεια του 1993, στάλθηκαν 24 έγγραφα από το ΕΚΒΥ σε διάφορες υπηρεσίες που σχετίζονται με κάποια από τα προβλήματα που αναγνωρίστηκαν. Τα περισσότερα από τα έγγραφα, είτε έλαβαν μια άμεση απόκριση, είτε προκάλεσαν την έναρξη μιας επικοινωνίας ανάμεσα σε αρμόδιες υπηρεσίες, προς την κατεύθυνση της επίλυσης αυτών των προβλημάτων. Σε μικρό αριθμό περιπτώσεων, η παρέμβαση του ΕΚΒΥ συνέβαλε αποφασιστικά στην άμεση άρση της απειλής στους συγκεκριμένους υγροτόπους. Σημειώθηκαν επίσης και διάφορες ενέργειες υπηρεσιών, θετικές για τους υγροτόπους που παρακολουθούνται από το πρόγραμμα, οι οποίες έγιναν ανεξάρτητα από αυτό.

WETLANDS MONITORING PROJECT Activities in 1993

Maria Anagnostopoulou & P. A. Gerakis

Greek Biotope/Wetland Centre
140 km Thessaloniki-Mihaniona
GR-57001 Thermi

ABSTRACT

The Wetlands Monitoring Project is one of the continuous activities of EKBY. For economic and technical reasons, the parameter which has been selected for monitoring, was the threats that 24 important Greek wetlands (including all Greek Ramsar sites) are facing. The objectives of the project were: a. to identify and report existing and potential threats for these wetlands, b. to alert the competent services and local bodies with regard to these threats and motivate them for action, c. to exchange information with public services, local authorities and NGOs and develop a communication with them and d. to improve the skills of external collaborators. For the fulfilment of the objective d., a special subproject was executed, titled "Training and Activation of NGOs in Western Greece".

The threats were periodically monitored by assigned external collaborators, and the information was delivered in the form of a report of a standard structure. The results were presented both in table and text form. With all the reservations arising from the shortage of data and the unquantifiable estimated parameters, we may say that 75% of the surveyed wetlands are affected by pollution originating from domestic wastes or wastewaters, 63% of them by pollution from agricultural activities, in 54% illegal hunting is thought to be a serious problem, 46% are affected by pollution from light industry effluents, whereas 38% suffers destruction of natural vegetation. The same percentage is also subjected to uncontrolled water pumping. Wetland forest lumbering, dams/river embankments and uncontrolled grazing threaten 33% of the monitored wetlands. Water level decrease, uncontrolled sand extraction, illegal housing, land filling and road construction also adversely affect a considerable number of wetlands (25%-16%).

During 1993, 24 letters were sent from EKBY to several public services related to some of the identified problems. Most of them, either received a direct response, or initiated a communication among competent authorities to the direction of the resolution of these problems. In a small number of cases, EKBY's intervention had a decisive contribution to the immediate removal of the pressure on the particular wetland. Positive actions of public services, irrespective of this project, were also recorded.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	σελίδα
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	1
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
2. ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΟΥΜΕΝΟΙ ΥΓΡΟΤΟΠΟΙ.....	7
3. ΜΕΘΟΔΟΙ	7
3.1. Παρακολούθηση.....	7
3.2. Υποπρόγραμμα "Εκπαίδευση Τοπικών Οργανώσεων Δυτικής Ελλάδας"	9
4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	9
4.1. Καταγραφή απειλών	9
4.2. Επιγραμματική παρουσίαση προβλημάτων	13
4.3. Επικοινωνία με υπηρεσίες.....	22
4.3.1. Παρέμβαση ΕΚΒΥ.....	22
4.3.2 Ανταπόκριση και αποτελέσματα παρέμβασης ΕΚΒΥ	25
4.4. Εκδοση ενημερωτικού υλικού	26
4.5. Εκπαίδευση τοπικών περιβαλλοντικών οργανώσεων Δυτικής Ελλάδας.....	26
4.6. Σύνδεση του ΠΠΥ με το Πρόγραμμα Απογραφής.....	29
5. ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	29
6. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΡΓΟΥ	30
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Δελτίο παρακολούθησης των απειλών των υγροτόπων.....	31

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το Πρόγραμμα Παρακολούθησης Υγροτόπων είναι μια διαρκής δραστηριότητα του ΕΚΒΥ που άρχισε δοκιμαστικά το 1992 και εφαρμόστηκε με τολμηρά βήματα το 1993 και συνεχίζεται τροποποιημένο το 1994. Οι αλληλέπλληλες τροποποιήσεις και προσαρμογές κρίθηκαν απαραίτητες διότι (α) δεν υπήρχε διεθνής και ελληνική πείρα, (β) έπρεπε οι δράσεις να ανταποκρίνονται στις ειδικές ανάγκες επιτεύξεως του γενικού σκοπού του ΕΚΒΥ και (γ) έπρεπε η παρακολούθηση να συνδεθεί με το παράλληλο πρόγραμμα απογραφής του ΕΚΒΥ με το οποίο πρέπει να αποτελεί ενότητα όπως άλλωστε ενιαίο είναι και το Έργο Απογραφής και Παρακολούθησης, που εκτελείται με την ενεργό συμμετοχή του ΕΚΒΥ, στα πλαίσια της "Δράσεως για τους Μεσογειακούς Υγροτόπους" (MedWet).

Το κύριο πρόβλημα σε προγράμματα του είδους αυτού που συλλέγουν δεδομένα για παραμέτρους που δεν είναι εύκολα μετρήσιμες και μάλιστα μέσω μεγάλου αριθμού συνεργατών, μερικοί από τους οποίους είναι πρωτόπειροι, είναι να επιτευχθεί κάποιο στοιχειωδώς ανεκτό επίπεδο αξιοπιστίας των πληροφοριών καθώς και η εύρεση του προσφορότερου τρόπου παρουσιάσεως των πληροφοριών. Ως προς την αξιοπιστία θεωρούμε ότι η ευσυνειδησία που έδειξαν όλοι όσοι έστειλαν πληροφορίες σε συνδυασμό με την κάποια, μικρή έστω, δυνατότητα διασταυρώσεως των δεδομένων πρέπει να έχει φθάσει σε επίπεδο ικανοποιητικό τουλάχιστον από την άποψη της αιτιολογήσεως παρεμβάσεων. Αντίθετα, ο τρόπος παρουσιάσεως των πληροφοριών στην παρούσα έκθεση, εξακολουθεί παρά τις πολλές λύσεις που δοκιμάσαμε να μην μας ικανοποιεί πλήρως. Δεν υπάρχει άριστος τρόπος που να καλύπτει όλες τις ανάγκες της παρούσας έκθεσης. Επιπλέον, ξηροί πίνακες και σημεία δεν μπορεί να εκφράσουν την καθημερινή αγωνία του προσωπικού του ΕΚΒΥ και των εξωτερικών συνεργατών του για τις συνεχιζόμενες αλλοιώσεις που ήδη πραγματοποιούνται ή που σχεδιάζονται στους ελληνικούς υγροτόπους και στις λεκάνες απορροής τους.

Το ΕΚΒΥ εκφράζει τις θερμότερες ευχαριστίες του σε όλους όσους συνεργάστηκαν στο πρόγραμμα αυτό και οι οποίοι αναφέρονται ονομαστικά στο κείμενο της εκθέσεως. Ευχαριστίες επίσης οφείλονται σε όλους όσους κατά καιρούς έστειλαν εθελοντικώς πληροφορίες για επικείμενες αλλοιώσεις. Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει της κ. Χρυσούλας Αθανασίου για την οργάνωση

και διεξαγωγή του προγράμματος στην πρώτη του φάση, καθώς και για τη βοήθειά της στην κ. Μαρία Αναγνωστοπούλου που κατόπιν ανέλαβε τον συντονισμό του προγράμματος. Την εργασία της τελευταίας υποβοήθησε όλο το προσωπικό του ΕΚΒΥ, με την επιστημονική γνώση τους πάνω στα διάφορα θέματα που προέκυπταν και ιδιαίτερα ο κ. Αντώνης Μαντζαβέλας, με την παροχή πληροφοριών από το πρόγραμμα απογραφής και τις μακρές συζητήσεις για την πορεία και τη σύνδεση των δύο προγραμμάτων.

Ιδιαίτερα αξιοσημείωτο γεγονός θεωρούμε τη θετική γενικά στάση που κράτησαν τα στελέχη της δημόσιας διοίκησης ανά την Ελλάδα έναντι των εισηγήσεών μας για παρεμβάσεις εναντίον απειλών. Το γεγονός αυτό αποτελεί μια ακόμη ένδειξη ότι η ζοφερή εικόνα που προκύπτει από την προϊούσα υποβάθμιση όλων σχεδόν των ελληνικών υγροτόπων μόνο στην έλλειψη περιβαλλοντικής συνειδήσεως των στελεχών αυτών δεν μπορεί να αποδοθεί.

Το τρέχον έτος, 1994, το πρόγραμμα συνεχίζεται τροποποιημένο και είναι πιθανό ότι το 1995 θα διεξαχθεί με εντελώς άλλη μορφή ώστε να συνδεθεί στενότερα με το διαρκές πρόγραμμα απογραφής του ΕΚΒΥ σύμφωνα με πείρα που αποκτάται και από το Πρόγραμμα Απογραφής-Παρακολούθησης του MedWet στην πρόοδο του οποίου το ΕΚΒΥ έχει ήδη συμβάλει καθοριστικά.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρακολούθηση (monitoring) είναι μία από τις πιο συγκεκριμένες συμβατικές υποχρεώσεις που έχει αναλάβει με την ίδρυσή του το ΕΚΒΥ. Η σχετική σύμβαση με αριθμό 391/91/SIN/8192 μεταξύ της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας που προωθήθηκε ύστερα από αίτηση του ΥΠΕΧΩΔΕ προς την Ευρωπαϊκή Ένωση αναφέρει επί λέξει "παρακολούθηση οικολογικών μεταβολών", χωρίς καμία επεξήγηση ως προς το ποιές οικολογικές μεταβολές πρέπει να παρακολουθούνται, κάθε πότε, σε πόσες και ποιες περιοχές κ.λπ. Ως εκ τούτου, πρώτη φροντίδα του ΕΚΒΥ ήταν να επιλέξει τα κριτήρια με βάση τα οποία θα συνταχθεί το δικό του πρόγραμμα παρακολούθησης.

Κατά το πρώτο εξάμηνο της λειτουργίας του (Σεπτέμβριος 1991 - Μάρτιος 1992) το ΕΚΒΥ επέλεξε τα ακόλουθα κριτήρια:

- α. Ο γενικός σκοπός του ΕΚΒΥ και η σχέση του με την έννοια της παρακολούθησης.
- β. Η κατάσταση των ελληνικών υγροτόπων σήμερα και οι άμεσες ανάγκες προστασίας τους.
- γ. Οι διαθέσιμες πιστώσεις του ΕΚΒΥ.
- δ. Το διαθέσιμο ανθρώπινο δυναμικό που θα μπορούσε να συλλέγει αξιόπιστα δεδομένα σε διάφορα μέλη της Ελλάδος.

Μία σύντομη ανάλυση των κριτηρίων αυτών ακολουθεί στις ακόλουθες παραγράφους.

Η λέξη παρακολούθηση, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία επιδέχεται πολλούς ορισμούς. Ένας από αυτούς, ο πιο στενός είναι: "Η ποιοτική ή και ποσοτική μέτρηση των μεταβολών στη συγκέντρωση μιας ή περισσότερων ουσιών κατά τη διάρκεια μιας συνήθως μακράς περιόδου". Προγράμματα τέτοιας παρακολούθησης είναι κοινά και εντάσσονται σε ευρύτερες προσπάθειες καταπολέμησης της ρυπάνσεως. Στην Ελλάδα προγράμματα παρακολούθησης ρύπων της ατμόσφαιρας λειτουργούν επί πολλά έτη στην Αθήνα και Θεσσαλονίκη και μεταξύ των σπουδαιότερων σκοπών τους είναι να προειδοποιούν τις αρχές για λήψη άμεσων μέτρων προστασίας της υγείας των κατοίκων. Ένας ευρύτερος ορισμός που θα ανταποκρινόταν πληρέστερα στη συμβατική υποχρέωση (δηλαδή παρακολούθηση οικολογικών μεταβολών) θα

μπορούσε να διατυπωθεί ως εξής: "Η ποιοτική ή και ποσοτική μέτρηση των μεταβολών στις οικολογικές παραμέτρους των υγροτοπικών συστημάτων σε τακτά χρονικά διαστήματα". Στη βιβλιογραφία (π.χ. στο "Monitoring for Conservation and Ecology", εκδόσεις Chapman & Hall, επιμέλεια έκδοσης Goldsmith & Barrie, 1991) υπάρχουν μέθοδοι μετρήσεως και εκτιμήσεως βιοτικών παραμέτρων που αποτελούν σχετικά πρόσφατη πρόοδος. Οι μέθοδοι αυτές προστίθενται στις κοινές και πολύ γνωστές μεθόδους μετρήσεως και εκτιμήσεως αβιοτικών παραμέτρων π.χ. στάθμης νερού, βροχοπτώσεων, παροχής ρευστών υδατοσυλλογών, αποθέσεως ιζημάτων, συγκεντρώσεως αλάτων σε νερά και εδάφη, παρουσίας ανόργανων και οργανικών ρύπων κ.λπ. Αν συγκρίνει κανείς τα ανωτέρω με τον γενικό σκοπό του ΕΚΒΥ που είναι "η συμβολή στην αναχαίτιση και αντιστροφή της απώλειας και υποβάθμισης των υγροτόπων" τότε είναι εύλογο να εκτιμήσει ότι παρόλο που η παρακολούθηση των οικολογικών παραμέτρων είναι πολλαπλώς χρήσιμο μέτρο, άμεση προτεραιότητα πρέπει να έχει ο εντοπισμός και η αποτροπή των κινδύνων που απειλούν να μεταβάλουν τις οικολογικές παραμέτρους με τρόπους καταστρεπτικούς για το σύστημα.

Η κατάσταση των ελληνικών υγροτόπων στις αρχές της δεκαετίας του 1990 χαρακτηρίζεται γενικά από μια προϊούσα υποβάθμιση την οποία δεν κατόρθωσε ακόμη να αναχαιτίσει, πολύ δε ολιγότερο να αντιστρέψει η Ελληνική Πολιτεία παρά τα θετικά μέτρα προστασίας, κυρίως νομοθετικά, που έχει κατά καιρούς λάβει από το 1974, έτος επικυρώσεως της Σύμβασης Ραμσάρ. Παλαιά αίτια υποβάθμισης εξακολουθούν να δρουν, ενώ νέα προβλήματα προκαλούνται κάθε τόσο που απειλούν σε διάφορο βαθμό τους διαφόρους υγροτόπους. Οι απειλές εμφανίζονται όχι μόνο στους υγροτόπους αυτούς καθεαυτούς αλλά και στις λεκάνες απορροής τους και οφείλονται άλλοτε σε άγνοια, άλλοτε στην επιθυμία ορισμένων κοινωνικών ομάδων για βραχυπρόθεσμα οφέλη ή, συχνότερα, και στα δύο. Αποτελεί διαπίστωση όλων όσων ασχολούνται με την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα ότι ένας, μικρός έστω, αριθμός κινδύνων θα μπορούσε να αποτραπεί αν υπήρχε δίκτυο συστηματικής παρακολούθησης των απειλών και έγκαιρη και έγκυρη προειδοποίηση των αρμοδίων αρχών. Ας σημειωθεί ότι προειδοποιήσεις στέλνονται στις αρχές από περιβαλλοντικές οργανώσεις και άτομα αλλά όχι συστηματικά ενώ το πρώτο σύστημα αμέσου συναγερμού των αρχών λειτουργεί οργανωμένο με ειδικό προσωπικό του Παγκοσμίου Ταμείου για τη Φύση σε τρεις μεγάλους υγροτόπους από το 1990. Με βάση το κριτήριο αυτό, η παρακολούθηση πρέπει να περιλαμβάνει κατά

προτεραιότητα τους κινδύνους που απειλούν με αλλοίωση το όλο υδροτοπικό σύστημα και όχι μόνο ορισμένες παραμέτρους του.

Οι ετήσιες πιστώσεις που απαιτούνται για την παρακολούθηση των μεταβολών ορισμένων βασικών παραμέτρων (π.χ. υδρολογικό καθεστώς, εμβαδόν, τέσσερις ποιοτικές παράμετροι νερού και δύο εδάφους, βλάστηση και χλωρίδα, ορισμένα είδη άγριας πανίδας) σε 60 μόνο από τους 400 περίπου υδροτόπους της Ελλάδος, μια φορά το έτος υπολογίστηκαν ότι θα ανέρχονταν σε εκατοντάδες εκατομμύρια δραχμές δηλαδή πολλαπλάσιες του συνολικού ετήσιου προϋπολογισμού του ΕΚΒΥ. Εναντι αυτών των αναγκών το ΕΚΒΥ από τους κανονικούς του πόρους δεν θα μπορούσε να διαθέσει παρά ελάχιστα εκατομμύρια.

Ακόμη και αν διαθέτονταν πολύ αυξημένοι οικονομικοί πόροι θα υπήρχε το πρόβλημα του ανεπαρκούς σε αριθμό και κατάρτιση προσωπικού. Το προσωπικό σπανίζει ακόμη περισσότερο διότι οι περισσότεροι υδροτοποί βρίσκονται μακριά από τα μεγάλα αστικά κέντρα. Απαιτείται λοιπόν ειδική προσπάθεια κατάρτισεως προσωπικού στη καταγραφή των απειλών και των μεταβολών που υφίστανται και οι απλούστερες ακόμη παράμετροι των υδροτοπικών συστημάτων.

Το πρόγραμμα παρακολούθησης του ΕΚΒΥ αποτελεί μια από τις συνεχιζόμενες, από έτος σε έτος, δραστηριότητές του. Κατά το πρώτο έτος (1992) λειτουργίας του:

- α) Διερευνήθηκε η διεθνής πείρα η οποία διαπιστώθηκε ότι ελάχιστα μπορούσε να βοηθήσει στο πρόγραμμα αυτό.
- β) Χρησιμοποιήθηκε η πείρα από το Πρόγραμμα Αμεσης Παρέμβασης του Παγκοσμίου Ταμείου για τη Φύση.
- γ) Εγινε δοκιμαστική εφαρμογή επιλογής πληροφοριών σε 13 υδροτόπους υπό την καθοδήγηση της συντονίστριας του ανωτέρω προγράμματος κ. Χρυσούλας Αθανασίου.
- δ) Εγινε επεξεργασία των κριτηρίων.
- ε) Καταγράφηκαν οι πρώτες αντικειμενικές και υποκειμενικές δυσκολίες (πιστώσεις, χρόνος, προσωπικό, μορφή δελτίου, μορφή εισηγήσεων προς την Πολιτεία, οργανωτικό σχήμα, συντονισμός με τα άλλα τρέχοντα προγράμματα του ΕΚΒΥ όπως της απογραφής, των ερευνών, της ενημερώσεως του κοινού, κ.λπ.).

Με βάση την πείρα που απέκτησε το προσωπικό του ΕΚΒΥ και οι συνεργάτες του το 1992 τόσο από το πρόγραμμα αυτό όσο και από τα άλλα προγράμματα και τη διατύπωση των συγκεκριμένων επιμέρους σκοπών του ΕΚΒΥ που εγκρίθηκαν το 1992, καθορίστηκαν ως ακολούθως οι σκοποί της παρακολούθησης για το 1993:

1. Εντοπισμός σχεδιαζόμενων πράξεων που ενδεχομένως θα φέρουν αλλοιώσεις στους παρακολουθούμενους υγροτόπους. Διαπίστωση και καταγραφή των απειλών
2. Πληροφόρηση δημοσίων υπηρεσιών, Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και τοπικών φορέων και περιβαλλοντικών ομάδων, με σκοπό την προστασία των υπό παρακολούθηση υγροτόπων
3. Προώθηση σχέσεων συνεργασίας με τοπικές περιβαλλοντικές οργανώσεις
4. Ανταλλαγή πληροφοριών, εμπειρίας και γνώσεων με τους συνεργάτες του ΕΚΒΥ και τις δημόσιες υπηρεσίες
5. Βελτίωση της κατάρτισεως εξωτερικών συνεργατών

Για την επίτευξη του σκοπού 5 και γενικότερα για την υποστήριξη και ενεργοποίηση κάποιων τοπικών οργανώσεων, ανατέθηκε στον κ. Φ. Περγαντή ειδική δράση με τίτλο "Εκπαίδευση και Ενεργοποίηση Τοπικών Οργανώσεων Δυτικής Ελλάδας".

Πρέπει να σημειώσουμε ότι το Πρόγραμμα Παρακολούθησης Υγροτόπων, παρά τον τίτλο του, κατά ένα μέρος μόνο ανταποκρίνεται στον ορισμό της παρακολούθησης που παρατέθηκε πρωτύτερα, διότι πρώτον, αναφέρεται περισσότερο στις απειλές (που είναι θέμα που ανάγεται και στις κοινωνικές επιστήμες) και λιγότερο σε μετρήσιμα μεγέθη και δεύτερον προχωρεί ως κάποιο βαθμό και σε ενέργειες για να αποτραπούν οι απειλές. Η αποτροπή είναι κάτι απείρως δυσκολότερο και δεν μπορεί να επιτευχθεί παρά μόνο με τη θέληση μεγάλου μέρους της ελληνικής κοινωνίας.

2. ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΟΥΜΕΝΟΙ ΥΓΡΟΤΟΠΟΙ

Ο κατάλογος των περιοχών στη σχετική πρόταση προγράμματος που υποβλήθηκε στο ΕΚΒΥ τον Απρίλιο του 1993 για τη συνέχιση του Προγράμματος Παρακολούθησης Υγροτόπων (ΠΠΥ), περιελάμβανε συνολικά 24 περιοχές. Από αυτές, οι α. λίμνη Μικρή Πρέσπα, β. δέλτα Αξιού, γ. δέλτα Εβρου και δ. Αμβρακικός Κόλπος, δεν απασχόλησαν ιδιαίτερα το ΠΠΥ, διότι καλύφθηκαν πλήρως και συνεχώς από την Εταιρία Προστασίας Πρεσπών (Λίμνη Μικρή Πρέσπα) και το Πρόγραμμα Ταχείας Παρέμβασης (ΠΤΠ) του WWF-Ελλάς (Δέλτα Αξιού, Δέλτα Εβρου και Αμβρακικός Κόλπος). Οι παρακολουθούμενοι υγρότοποι φαίνονται στον Πίν. 1.

3. ΜΕΘΟΔΟΙ

3.1. Παρακολούθηση

Οι συνεργάτες του ΠΠΥ, είχαν συμφωνήσει, μέσα σε προκαθορισμένο χρόνο, να στέλνουν στο ΕΚΒΥ μία ή περισσότερες αναφορές (η συχνότητά τους φαίνεται στον Πίνακα 1). Η σύνταξη της κάθε αναφοράς συνίστατο στη συμπλήρωση των ειδικών δελτίων, ένα για κάθε πρόβλημα του παρακολουθούμενου υγροτόπου. Η μορφή αυτού του δελτίου παρατίθεται στο Παράρτημα. Οπου ήταν δυνατό, οι συνεργάτες έστελναν μαζί με τις αναφορές τους και συμπληρωματικό υλικό. Εξαρχής τονίστηκε ιδιαίτερα στους συνεργάτες του ΠΠΥ η ανάγκη για όσο το δυνατό πληρέστερη τεκμηρίωση των πληροφοριών που περιείχαν τα συμπληρωμένα δελτία.

Με βάση τις αναφορές αυτές, αλλά και άλλες πληροφορίες για τα προβλήματα των ίδιων περιοχών που έφθαναν στο ΕΚΒΥ μέσω του τύπου ή τοπικών οργανώσεων, το ΕΚΒΥ προχώρησε στην αποστολή εγγράφων προς τις αρμόδιες δημόσιες υπηρεσίες. Τα έγγραφα αυτά, ανάλογα με την περίπτωση:

- ζητούσαν επιπλέον πληροφορίες πάνω σε συγκεκριμένα προβλήματα ενός υγροτόπου
- εισηγούνταν τη λήψη άμεσων μέτρων για την αντιμετώπιση προβλημάτων, η ύπαρξη και η διάσταση των οποίων ήταν επαρκώς τεκμηριωμένη
- επικροτούσαν και ενθάρρυναν θετικές ενέργειες δημοσίων υπηρεσιών

Πίνακας 1: Συνεργάτες του ΠΠΥ και παρακολουθούμενοι υγρότοποι

	Περιοχή	Υπεύθυνος υποβολής εκθέσεως	Αριθμός εκθέσεων		Πρόγραμμα
			από 1/4 ως 30/6	από 1/7 ως 31/12	
1.	Δ. Εβρου (Ρ)	Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση- Ελλάδα	διαρκής παρακολούθηση		ΠΤΠ
2.	Λ. Ισμαρίδα και Λθ Ροδόπης (Ρ)	Οικολογική Ομάδα Ροδόπης	1	2	ΠΠΥ
3.	Λ. Βιστονίδα- Π. Λάγος (Ρ)	Οικολογική Ομάδα Ροδόπης	1	2	ΠΠΥ
4.	Δ. Νέστου (Ρ)	ΕΠΟ* Η. Jerrtentrup	1	2	ΠΠΥ
5.	Δ. Κερκίνη (Ρ)	ΕΠΟ Θ. Ναζηρίδης	1	2	ΠΠΥ
6.	Δ. Βόλβη- Κορώνεια (Ρ)	ΕΜΠΥ** Σ. Καζαντζίδης	1	1	ΠΠΥ
7.	Δ. Λξιού (Ρ)	Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση- Ελλάδα	διαρκής παρακολούθηση		ΠΤΠ
8.	Λ. Μικρή Πρέσπα (Ρ)	Εταιρία Προστ. Πρεσπών	διαρκής παρακολούθηση		
9.	Λιμβρακικός Κ. (Ρ)	Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση- Ελλάδα	διαρκής παρακολούθηση		ΠΤΠ
10.	Λ. Βεγορίτιδα	ΕΜΠΥ Σ. Καζαντζίδης		1	ΠΠΥ
11.	Λ. Χειμαδίτιδα	ΕΜΠΥ Σ. Καζαντζίδης		1	ΠΠΥ
12.	Λ. Πετρών	ΕΜΠΥ Σ. Καζαντζίδης		1	ΠΠΥ
13.	Λ. Ζάζαρη	ΕΜΠΥ Σ. Καζαντζίδης		1	ΠΠΥ
14.	Λ. Καστοριάς	ΕΜΠΥ Σ. Καζαντζίδης		1	ΠΠΥ
15.	Δ. Πηνειού	ΕΜΠΥ Σ. Καζαντζίδης	1	2	ΠΠΥ
16.	Δ. Σπερχειού	Οικολ.Κίνηση Λαμίας Κ. Στασινός	1	1	ΠΠΥ
17.	Δ. Καλαμά	Ε. Οικονομίδου	1	1	ΠΠΥ
18.	Λ. Παμβώτιδα	Φ. Περγαντής		1	***
19.	Λθ Μεσολογγίου (Ρ)	Φ. Περγαντής	2		***
20.	Λθ Κοτύχι (Ρ)	Φ. Περγαντής	2		***
21.	Λ. Τριγωνίδα	Φ. Περγαντής	1		***
22.	Λ. Λυσιμαχία	Φ. Περγαντής	1		***
23.	Λ. Οζερός	Φ. Περγαντής	1		***
24.	Λ. Λιμβρακία	Φ. Περγαντής	1		***

Επεξηγήσεις του Πίνακα 1:

* Εταιρία Προστασίας της Φύσης και Οικοανάπτυξης, με έδρα τη Χρυσούπολη.

** Εταιρία για τη Μελέτη και Προστασία των Υγροτόπων

*** Δράση Φ. Περγαντή "Εκπαίδευση Τοπικών Οργανώσεων Δυτικής Ελλάδας", υποπρόγραμμα του ΠΠΥ: Τρεις τριμηνιαίες εκθέσεις.

(Ρ): Υγρότοπος διεθνούς σημασίας σύμφωνα με τη διεθνή σύμβαση Ραμσάρ

3.2. Υποπρόγραμμα "Εκπαίδευση Τοπικών Οργανώσεων Λυτικής Ελλάδας"

Οι δράσεις που αναπτύχθηκαν έχουν ως εξής:

- παροχή προσχεδίων καταστατικών για τη σύσταση τοπικών οργανώσεων που σκοπεύουν στην προστασία του περιβάλλοντος
- παροχή συμβουλών πάνω στα οργανωτικά και λειτουργικά ζητήματα και προβλήματα τέτοιων οργανώσεων
- ενημέρωση και παροχή συμβουλών πάνω σε θέματα δομής και λειτουργίας υγροτόπων, τις ιδιαιτερότητες και διαχειριστικές ανάγκες της εκάστοτε υγροτοπικής περιοχής και συνεργασίες με τοπικούς φορείς
- υποβοήθηση στη διοργάνωση τοπικών εκδηλώσεων

4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

4.1. Καταγραφή απειλών

Κατά τη διεξαγωγή του ΠΠΥ:

- εντοπίστηκαν έργα, με πιθανές αρνητικές επιπτώσεις στις παρακολουθούμενες περιοχές, σε αρχικό στάδιο προγραμματισμού
- παρασχέθηκαν απλές συμβουλές, επιστημονικές και μη, σε ενδιαφερόμενες τοπικές οργανώσεις
- άρχισε ή ενισχύθηκε η επικοινωνία με δραστήριες τοπικές οργανώσεις
- στάλθηκε επικουρικό υλικό (νομοθεσία, μελέτες) σε τοπικές οργανώσεις (και μια μελέτη σε δημόσια υπηρεσία μετά από σχετικό αίτημά της)
- ελήφθη υλικό από υπηρεσίες και οργανώσεις ύστερα από αίτημα του ΕΚΒΥ (π.χ. νομοθετικές διατάξεις, ενημερωτικό υλικό)

Με το σύνολο των στοιχείων που συλλέχθηκαν από το ΠΠΥ για τα προβλήματα των παρακολουθούμενων υγροτόπων, αποκτήθηκε μια συνολικότερη εικόνα για τα προβλήματα αυτά (βλ. Πίνακα 2 για την παρουσίαση της κατάστασης των παρακολουθούμενων υγροτόπων σε μορφή πίνακα, Πίνακα 3 για ποσοστιαία παρουσίαση και 4.2. για περιγραφική παρουσίαση). Φαίνεται ότι η ρύπανση από οικιστικά λύματα και απορρίμματα πλήττουν το μεγαλύτερο αριθμό των υγροτόπων του ΠΠΥ (18), η ρύπανση που προέρχεται από γεωργικές δραστηριότητες πλήττει επίσης έναν μεγάλο αριθμό υγροτόπων (15) και αμέσως ακολουθούν το κυνήγι (13), η ρύπανση από απόβλητα βιομηχανιών και μικρών

μονάδων (11), ενώ 9 υγρότοποι πλήττονται από εκχερσώσεις υγροτοπικής βλάστησης και ανεξέλεγκτη άντληση νερού για άρδευση. Οι υλοτομίες παρόχθιων δασών, η ανεξέλεγκτη βόσκηση και φράγματα, διευθετήσεις κοίτης και μη ορθά σχεδιασμένα στραγγιστικά δίκτυα, αποτελούν πρόβλημα σε 8 υγροτόπους. Σε 8 υγροτόπους επίσης συμβαίνει αλλοίωση του οικολογικού χαρακτήρα ή συρρίκνωση της έκτασής τους από διάφορες αιτίες, όπως π.χ. καταπατήσεις υγροτοπικών εκτάσεων, η μείωση αυτόχθονων προστατευόμενων ειδών κ.α. (βλ. 4.2). Στις 7 από τις 11 λίμνες που παρακολουθούνται, υπάρχει πτώση της στάθμης, η οποία όμως, κατά ένα μεγάλο ποσοστό, πρέπει να αποδοθεί στη μείωση των βροχοπτώσεων κατά τα τελευταία έτη. Η αυθαίρετη δόμηση, οι ανεξέλεγκτες αμμοληψίες και η πρόσχωση, απειλούν 5 από τους 24 υγροτόπους.

Πίνακας 2: Προβλήματα παρακολουθούμενων υγροτόπων το 1993

Υγροτόποι Π.Π.Υ.	Ρύπ/γεω	Ρύπ/βιο	Ρύπ/αστ	Ρύπ/κτ	Εκχερ	Υλοτ	Στρα	Α/άντ
Δ. Εβρου (Ρ)	+	+	+	+		+		+
Λ. Ισμαρίδα και Λθ Ροδόλης (Ρ)	+	+	+					+
Λ. Βιστωνίδα (Ρ)	+		+			+		
Δ. Νέστου (Ρ)						+		
Λ. Κερκίνη (Ρ)	+	+	+			+		
Λ. Βόλβη- Κορώνεια (Ρ)	+	+	+		+	+		+
Δ. Αξιού (Ρ)	+	+	+			+		+
Λ. Μικρή Πρέσπα (Ρ)			+		+			
Αμβρακικός Κ. (Ρ)	+	+	+	+				+
Λ. Βεγορίτιδα								+
Λ. Χειμαδίτιδα		ΔΕΗ	+		+	+		+
Λ. Πετρών		ΔΕΗ	+					
Λ. Ζάζαρη	+		+					
Λ. Καστοριάς	+	+	+		+	+		
Δ. Πηνειού					+		+	
Δ. Σπερχειού/Μαλιακός/Αγ. Παρασκ.		+	+	+	+			+
Δ. Καλαμά	+		+		+		+	
Λ. Παμβώτιδα	+		+		+			
Λθ Μεσσολογγίου (Ρ)	+		+					
Λθ Κοτύχι (Ρ)			+		+			
Λ. Τριγωνίδα	+	+						
Λ. Λυσιμαχία	+							
Λ. Οξερός	+							
Λ. Αμβρακία			+					+

Ρύπ/γεω: ρύπανση από γεωργικές δραστηριότητες

Ρύπ/βιο: ρύπανση από βιομηχανίες και βιοτεχνίες

Ρύπ/αστ: ρύπανση από αστικά λύματα ή απορρίμματα

Ρύπ/κτ: ρύπανση από κτηνοτροφικές δραστηριότητες

Εκχερ: εκχερνώσεις

Υλοτ: υλοτομήσεις, συνήθως παράνομες, εις βάρος υγροτοπικών δασών

Στρα: στραγγίσεις, νόμιμες ή παράνομες

Α/ντ: ανεξέλεγκτη άντληση

ΕΒ έργα: άλλα εγγειοβελτιωτικά έργα (π.χ. φράγματα, διευθέτηση κοίτης)

Επιχωμ: επιχωματώσεις

Πίνακας 2: Προβλήματα παρακολουθούμενων υγροτόπων το 1999

	Υγρότοποι Π.Π.Υ.	Ρύπ/γεω	Ρύπ/βιο	Ρύπ/αστ	Ρύπ/κτ	Εκχερ	Υλοτ	Στρα
1.	Δ. Εβρου (Ρ)	+	+	+	+		+	
2.	Λ. Ισμαρίδα και Λθ Ροδόπης (Ρ)	+	+	+				
3.	Λ. Βιστωνίδα (Ρ)	+		+			+	
4.	Δ. Νέστου (Ρ)						+	
5.	Λ. Κερκίνη (Ρ)	+	+	+			+	
6.	Λ. Βόλβη- Κορώνεια (Ρ)	+	+	+		+	+	
7.	Δ. Αξιού (Ρ)	+	+	+			+	
8.	Λ. Μικρή Πρέσπα (Ρ)			+		+		
9.	Αμβρακικός Κ. (Ρ)	+	+	+	+			
10.	Λ. Βεγορίτιδα							
11.	Λ. Χειμαδίτιδα		ΔΕΗ	+		+	+	
12.	Λ. Πετρών		ΔΕΗ	+				
13.	Λ. Ζάζαρη	+		+				
14.	Λ. Καστοριάς	+	+	+		+	+	
15.	Δ. Πηνειού					+		+
16.	Δ. Σπερχειού/Μαλιακός/Αγ. Παρασκ.		+	+	+	+		
17.	Δ. Καλαμά	+		+		+		+
18.	Λ. Παμβώτιδα	+		+		+		
19.	Λθ Μεσσολογγίου (Ρ)	+		+				
20.	Λθ Κοτύχι (Ρ)			+		+		
21.	Λ. Τριγωνίδα	+	+					
22.	Λ. Λυσιμαχία	+						
23.	Λ. Οζερός	+						
24.	Λ. Αμβρακία			+				

Ρύπ/γεω: ρύπανση από γεωργικές δραστηριότητες

Ρύπ/βιο: ρύπανση από βιομηχανίες και βιοτεχνίες

Ρύπ/αστ: ρύπανση από αστικά λύματα ή απορρίμματα

Ρύπ/κτ: ρύπανση από κτηνοτροφικές δραστηριότητες

Εκχερ: εκχερνώσεις

Υλοτ: υλοτομήσεις, συνήθως παράνομες, εις βάρος υγροτοπικών δασών

Στρα: στραγγίσεις, νόμιμες ή παράνομες

Α/ντ: ανεξέλεγκτη άντληση

ΕΒ έργα: άλλα εγγειοβελτιωτικά έργα (π.χ. φράγματα, διευθέτηση κοίτης)

Επιχωμ: επιχωματώσεις

ΕΒ έργα	Επιγωμ	Αμμολ	Αυθ. Δόμ	Δρόμοι	λπ Εργα	II Καλαμ	Αλλ Φ Β	I Σταθ	Προσχ	Βόσκ	Κυνήγι	Αλιε
+			+							+	+	
		+		+				+		+	+	
+									+			
+					+		+					
+	+						+			+	+	+
		+			+			+			+	+
+		+	+							+	+	
							+				+	+
+		+	+				+			+	+	
								+				
					ΔΕΗ	+		+				
								+				
								+				
						+	+		+			
	+	+	+	+			+			+	+	
+	+										+	
											+	
	+											
+			+		+		+		+		+	
				+	+		+		+	+	+	
				+								
									+			

Αλλ Φ Β: αλλοίωση του χαρακτήρα ή περιορισμός της έκτασης φυσικών βιοτόπων
από αιτίες που δεν καλύπτονται στις λοιπές στήλες, π.χ. καταπατήσεις

I Σταθ: πτώση της στάθμης της λίμνης

Προσχ: πρόσχωση

Βόσκ: βόσκηση ή υπερβόσκηση, νόμιμη ή παράνομη, βλαπτική για το σύστημα

Κυνήγι: κυνήγι, συνήθως παράνομο ή υπερεντατικό

Αλιευτ: υπεραλίευση ή μη ορθή αλίευση

Αμμολ: ανεξέλεγκτες αμμοληψίες

Αυθ. Δόμ: αυθαίρετη δόμηση

Δρόμοι: διάνοιξη δρόμων

λπ Εργα: άλλα έργα, π.χ. επέκταση αεροδρομίου,
έργα διαχείρισης μονάδων υδατοκαλλιεργειών

II Καλαμ: υπερβολική αύξηση καλαμώνων

Πίνακας 3: Ποσοστό (%) υγροτόπων που πλήττονται από συγκεκριμένα προβλήματα (1993)

Προβλήματα	% ποσοστό
Ρύπ/γεω: ρύπανση από γεωργικές δραστηριότητες	62,5
Ρύπ/βιο: ρύπανση από βιομηχανίες και βιοτεχνίες	46
Ρύπ/αστ: ρύπανση από αστικά λύματα ή απορρίμματα	75
Ρύπ/κτ: ρύπανση από κτηνοτροφικές δραστηριότητες	12,5
Εκχερ: εκχερσώσεις	37,5
Υλοτ: υλοτομήσεις, συνήθως παράνομες, σε βάρος υγροτοπικών δασών	33
Στρα: στραγγίσεις, νόμιμες ή παράνομες	8
Α/ντ: ανεξέλεγκτη άντληση	37,5
ΕΒ έργα: άλλα εγγειοβελτιωτικά έργα (π.χ. φράγματα, διευθ. κοίτης)	33
Επιχωμ: επιχωματώσεις	17
Αμμολ: ανεξέλεγκτες αμμοληψίες	21
Αυθ. Δόμ: αυθαίρετη δόμηση	21
Δρόμοι: διάνοιξη δρόμων	17
λπ Εργα: άλλα έργα, πχ. επέκταση αεροδρομίου, έργα διαχείρισης μονάδων υδατοκαλλιεργειών	21
II Καλαμ: υπερβολική αύξηση καλαμώνων	8
Αλλ Φ Β: αλλοίωση του χαρακτήρα ή περιορισμός της έκτασης φυσικών βιοτόπων από αιτίες που δεν καλύπτονται στις λοιπές στήλες, π.χ. καταπατήσεις	33
I Σταθ: πτώση της στάθμης της λίμνης	25
Προσχ: πρόσχωση	21
Βόσκ: ανεξέλεγκτη βόσκηση, βλαπτική για το σύστημα	33
Κυνήγι: παράνομο κυνήγι	54
Αλιευτ: υπεραλίευση ή μη ορθή αλίευση	12,5

4.2. Επιγραμματική παρουσίαση προβλημάτων

1. Δέλτα Εβρου (Ραμσάρ):

- ρύπανση από:
 - βιομηχανικά απόβλητα (Βουλγαρία, Τουρκία, Ελλάδα)
 - αστικά λύματα (Βουλγαρία, Τουρκία, Ελλάδα)
 - κατάλοιπα γεωργικών φαρμάκων (Βουλγαρία, Τουρκία, Ελλάδα) και κτηνοτροφικά απόβλητα
- επιβάρυνση από λιπάσματα (Βουλγαρία, Τουρκία, Ελλάδα)
- διατάραξη των υδρολογικών συνθηκών από:
 - την παλαιά ευθυγράμμιση της κοίτης και διώρυγες που διανοίγονται κατά διαστήματα για την απόληψη αρδευτικού νερού στο άνω δέλτα και την ευρύτερη περιοχή
 - ανεξέλεγκτη άντληση για άρδευση, με γεωτρήσεις και η κατασκευή διωρύγων στο άνω δέλτα και την ευρύτερη περιοχή Φερρών-Πόρου
- κοπή δένδρων
- ανεξέλεγκτη βόσκηση
- κατασκευή αυθαίρετων κτισμάτων, κυρίως στη ΝΑ περιοχή του δέλτα, για χρήση από ψαράδες, κυνηγούς, κτηνοτρόφους και γεωργούς
- παράνομο κυνήγι

2. Λίμνη Ισμαρίδα & λιμνοθάλασσες Ροδόπης (Ραμσάρ):

2.α. Λίμνη Ισμαρίδα

- ρύπανση από:
 - απόβλητα (εκτός Βιομηχανικής Περιοχής Κομοτηνής)
 - αστικά λύματα της Κομοτηνής
 - εκπλύματα αστικών απορριμμάτων Κομοτηνής
 - κατάλοιπα γεωργικών φαρμάκων
- επιβάρυνση από λιπάσματα
- πτώση της στάθμης
- ανεξέλεγκτες αμμοληψίες
- βόσκηση σε ευαίσθητη ζώνη
- παράνομο κυνήγι
- ενόχληση φωλιαζόντων πουλιών από καλοπροαίρετους επισκέπτες (π.χ. για παρατήρηση πουλιών, φωτογράφιση)

2.β. Λιμνοθάλασσες Ροδόπης

- διάνοιξη δρόμων Παγουριών-Μολυβωτής και Φαναρίου-Ιμέρου

3. Λίμνη Βιστονίδα (Ραμσάρ):

- ρύπανση από υπολείμματα γεωργικών φαρμάκων
- επιβάρυνση από λιπάσματα
- αποξηράνσεις παραλίμνιων εκτάσεων στη ΒΑ πλευρά της λίμνης
- πρόσχωση της λίμνης
- υποβάθμιση παραποτάμιου δάσους ποταμού Κομψάτου από βόσκηση και υλοτομίες
- ανεξέλεγκτη βόσκηση σε ευαίσθητη ζώνη
- παράνομο κυνήγι

4. Δέλτα Νέστου (Ραμσάρ):

- κατασκευή τριών φραγμάτων σε ψηλότερα σημεία του ποταμού. Οι συνέπειες για το δέλτα (συγκράτηση φερτών υλικών και νερού) εκτιμάται ότι θα είναι μεγάλες, όταν θα τεθεί σε λειτουργία το φράγμα του Θησαυρού, που είναι πολύ μεγάλης δυναμικότητας.
- αναδασμός και υπό εξέλιξη αρδευτικά έργα σε γεωργικές γαίες στο Ερατεινό, με στραγγιστικές τάφρους να καταλήγουν σε λιμνοθάλασσες
- κατασκευή μικρού ναυπηγείου σε ευαίσθητη ζώνη κοντά στην Κεραμωτή
- επέκταση του αεροδρομίου Καβάλας (Χρυσούπολη)
- δεντροφύτευση με πεύκα, σε παράκτια έκταση που περιλαμβάνει και θίνες στο Ερατεινό. Σε πολλά σημεία η δεντροφύτευση πέτυχε.

5. Λίμνη Κερκίνη (Ραμσάρ):

- ρύπανση του ποταμού Στρυμόνα (τοπική και διασυνοριακή) και τελικά της λίμνης Κερκίνης, από:
 - υπολείμματα γεωργικών φαρμάκων
 - βιομηχανικά απόβλητα
 - αστικά λύματα
- σχεδιαζόμενη ανύψωση και ενίσχυση των αναχωμάτων και της στάθμης της λίμνης, με συνεπαγόμενη μεγαλύτερη καταστροφή του δάσους
- αυθαίρετη διαχείριση της στάθμης της λίμνης
- διακοπή της παροχής του Στρυμόνα κατά τη θερινή περίοδο
- επιχωμάτωση και πιθανώς μετατροπή των ελών νότια της Βυρώνειας σε γεωργική γη (προσωρινά η απειλή αυτή αποτράπηκε)
- ανεξέλεγκτη βόσκηση
- υπεραλίευση-παράνομη αλιεία
- παράνομη υλοτομία του παραποτάμιου δάσους

- παράνομη συλλογή βατράχων από τα τέλματα βόρεια της λίμνης
- διαχείριση των ορέων Κερκίνης και Κρουσιών χωρίς παράλληλη φροντίδα για τα φωλιάζοντα αρπακτικά πουλιά
- ενόχληση, από καλοπροαίρετους επισκέπτες, των αποικιών από φωλιάζοντα πουλιά (π.χ. για παρατήρηση πουλιών, φωτογράφιση)

6. Λίμνες Βόλβη & Κορώνεια (Ραμσάρ):

6.α. Λίμνη Κορώνεια:

- ρύπανση από:
 - απόβλητα ελαφρών βιομηχανιών (κυρίως βαφείων)
 - αστικά λύματα (κυρίως της πόλης του Λαγκαδά)
 - υπολείμματα γεωργικών φαρμάκων
- πολύ μεγάλη πτώση της στάθμης

6.β. Λίμνη Βόλβη

- σχεδιαζόμενη εγκατάσταση του νέου Χώρου Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων της Θεσσαλονίκης κοντά στη λίμνη Βόλβη (σε απόσταση περίπου πέντε χιλιομέτρων από αυτήν), στη θέση Κοκκινοχώρι της Κοινότητας Νυμφόπετρας
- πτώση της στάθμης
- αλλοίωση φυσικής περιοχής Στενών Ρεντίνας κατά μήκος του Ρήχιου λόγω εκχερσώσεων τμημάτων του δάσους και άλλων ανθρώπινων επεμβάσεων
- επεμβάσεις της κοινότητας Απολλωνίας στο παραλίμνιο δάσος της Απολλωνίας με σκοπό την τουριστική αξιοποίησή του: προς το παρόν είναι μικρής κλίμακας, αν και ξεκίνησαν χωρίς την έγκριση των αρμοδίων υπηρεσιών. Χρειάζεται άμεση και πλήρης συνεργασία της Κοινότητας με το ΥΠΕΧΩΔΕ, για τη διασφάλιση της νομιμότητας των έργων και της συμβατότητάς τους με την επικείμενη οριοθέτηση.
- αμμοληψίες μέσα στο δάσος της Απολλωνίας
- μη ορθή άσκηση της αλιείας, δηλ. υπερβολικός χρόνος παραμονής των διχτυών μέσα στη λίμνη και χρήση διχτυών με πολύ μικρό μάτι από λαθραλιείς

6.γ. Και στις δύο λίμνες

- ανεξέλεγκτη άντληση γύρω από τις λίμνες, με κρατικά δίκτυα αλλά και ιδιωτικές γεωτρήσεις
- καταπατήσεις παραλίμνιων υδροτοπικών εκτάσεων (με εκχερσώσεις, κάψιμο καλαμώνων) που αποκαλύπτονται από την πτώση της στάθμης
- παράνομο κυνήγι

7. Δέλτα Αξιού (Ραμσάρ):

- ρύπανση από:
 - βιομηχανικά απόβλητα (Γιουγκοσλαβία, Ελλάδα)
 - αστικά λύματα (Γιουγκοσλαβία, Ελλάδα)
 - υπολείμματα γεωργικών φαρμάκων (Γιουγκοσλαβία, Ελλάδα) και επιβάρυνση από λιπάσματα (Γιουγκοσλαβία, Ελλάδα)
- διατάραξη των υδρολογικών συνθηκών από:
 - φράγματα στο έδαφος της πρώην Γιουγκοσλαβίας
 - υπεράντληση για άρδευση με γεωτρήσεις και απευθείας από τον ποταμό
- καθίζηση στην περιοχή Καλοχωρίου, Ζώνη Β προτεινόμενης οριοθέτησης Γαλλικού-Αξιού-Λουδία-Αλιάκμονα
- κοπή δένδρων, κυρίως στο παρελθόν, πάνω από την εθνική οδό
- ανεξέλεγκτες αμμοληψίες
- ανεξέλεγκτη βόσκηση
- κατασκευή αυθαίρετων χτισμάτων στο δέλτα
- απόθεση απορριμμάτων χωρίς υγειονομική ταφή από το Δήμο Χαλάστρας και την Κοινότητα Μαλγάρων σε δύο περιφραγμένες τοποθεσίες στη ζώνη Β της προτεινόμενης οριοθέτησης Γαλλικού-Αξιού-Λουδία-Αλιάκμονα (αμέσως κάτω από την εθνική οδό)
- παράνομο κυνήγι

8. Λίμνη Μικρή Πρέσπα (Ραμσάρ):

- κάψιμο καλαμώνων χωρίς έλεγχο και πρόγραμμα
- επεκτάσεις γεωργικών καλλιεργειών σε βάρος του υγροτόπου
- απόθεση απορριμμάτων από επισκέπτες και τοπικές Κοινότητες
- όχληση αποικιών πουλιών από επισκέπτες και ψαράδες
- αντίδραση ντόπιων κατοίκων και φορέων λόγω μη ακριβούς πληροφόρησης για το περιεχόμενο του διαχειριστικού σχεδίου
- υπεραλίευση και παράνομη αλιεία
- παράνομο κυνήγι

9. Αυβρακικός κόλπος (Ραμσάρ):

- διατάραξη των υδρολογικών συνθηκών και μείωση της έκτασης του υγροτόπου από:
 - φράγματα (φράγμα Λούρου, φράγμα Πουρναρίου στον Αραχθο, σχεδιαζόμενο φράγμα Αγ. Νικολάου στον Αραχθο)

- ανεξέλεγκτη άντληση για τη γεωργία και τις πολυάριθμες μονάδες εντατικής υδατοκαλλιέργειας
- ρύπανση του κόλπου και των ποταμών Λούρου και Αραχθού από:
 - χοιροτροφικές και άλλες κτηνοτροφικές μονάδες
 - αστικά λύματα
 - απόβλητα εργοστασίων
 - υπολείμματα φυτοφαρμάκων
 - απόβλητα εντατικών ιχθυοκαλλιεργειών
- διάβρωση λόγω φραγμάτων (κυρίως του Πουρναρίου στον Αραχθο)
- ανεξέλεγκτη βόσκηση
- ανεξέλεγκτες αμμοληψίες
- επέκταση οικισμών στις ζώνες Β και Γ
- παράνομο κυνήγι

10. Λίμνη Βεγορίτιδα:

- μεγάλη πτώση της στάθμης, που δεν φαίνεται να δικαιολογείται μόνο από τη μείωση των βροχοπτώσεων
- άντληση νερού από τη ΔΕΗ και ιδιώτες καλλιεργητές, χωρίς προγραμματισμό και συντονισμό

11. Λίμνη Χειμαδίτιδα:

- ρύπανση της λίμνης από τα οικιστικά λύματα του Λιμνοχωρίου
- πτώση της στάθμης
- άντληση νερού από ιδιώτες καλλιεργητές χωρίς προγραμματισμό
- καταστροφή του μόνιμα πλημμυρισμένου παραλίμνιου δάσους σκλήθρων και ιτιάς στην πηγή Ιτοκο, για επέκταση καλλιεργειών
- προγραμματιζόμενα έργα της ΔΕΗ στον κάμπο της Κοινότητας Αναργύρων κοντά στη λίμνη (εξόρυξη λιγνιτών από μεγάλο βάθος)
- υπερβολική αύξηση των καλαμώνων

12. Λίμνη Πετρών:

- πτώση της στάθμης
- ρύπανση της λίμνης από:
 - αστικά λύματα του Αμυνταίου και της Κοινότητας Πετρών
 - νερά επιστρεφόμενα από ψύξη, επιβαρυμένα με τοξικές ουσίες (σταθμός ΔΕΗ Φιλώτα)

- υποβάθμιση των παραλίμνιων περιοχών εξαιτίας ανεξέλεγκτης απόθεσης απορριμμάτων (έλλειψη οργανωμένου σκουπιδότοπου)

13. Λίμνη Ζάζαρη:

- πτώση της στάθμης
- άντληση νερού για άρδευση παρακείμενων καλλιεργειών-διακοπή της τροφοδοσίας της λίμνης Χειμαδίτιδας
- ρύπανση της λίμνης:
 - από υπολείμματα γεωργικών φαρμάκων
 - από οικιστικά λύματα κοντινών Κοινοτήτων (Αγραπιδιάς, Σκλήθρου, Ασπρογείων, πιθανώς και Λεχόβου, που καταλήγουν σ' αυτήν μέσω του χειμάρρου Ασπρογείων)
- επιβάρυνση από χρήση λιπασμάτων, κατάλοιπα των οποίων φτάνουν σ' αυτήν μέσω του χειμάρρου Ασπρογείων, ο οποίος διέρχεται μέσα από καλλιεργούμενη γη

14. Λίμνη Καστοριάς:

- ρύπανση της λίμνης από:
 - αστικά λύματα (μη σύνδεση του 30% της πόλης με το υπάρχον σύστημα αποχέτευσης-κατεργασίας)
 - απόβλητα βιοτεχνιών/βυρσοδεψείων
- πιθανή επιβάρυνση από υπολείμματα γεωργικών φαρμάκων και λιπασμάτων
- έλλειψη διαχείρισης των καλαμώνων, παρότι ο Δήμος Καστοριάς έχει αγοράσει ειδικό μηχάνημα για το κόψιμο των καλαμιών
- καταπάτηση παραλίμνιων περιοχών στο ΒΑ τμήμα της λίμνης
- υποβάθμιση και περιορισμός του παραλίμνιου δάσους στο ΒΔ τμήμα της λίμνης
- επιτάχυνση προσχώσεων εξαιτίας της έλλειψης ορθής διαχείρισης της λεκάνης απορροής

15. Δέλτα Πηνειού:

- αλλοιώσεις, υποβάθμιση και/ή καταστροφή τμημάτων του δέλτα του ποταμού (περιοχές Στρίτζου, Σκλήθρα, παραλία Κουλούρας, Μεσάγγαλα, Καστρί Λουτρό, Νέοι Πόροι), που συνίστανται σε:
 - παράνομες οικοπεδοποιήσεις-περιφράξεις
 - επιχωματώσεις υγροτοπικών τμημάτων
 - διανοίξεις δρόμων σε υγροτοπικές περιοχές

- κατασκευή ή επέκταση αυθαίρετων οικισμών
- κατασκευή άλλων αυθαίρετων κτισμάτων
- αλλοιώσεις και καταστροφή παράκτιων τμημάτων στην περιοχή
- καταπατήσεις δημοσίων εκτάσεων, ακόμη και καθαρώς υγροτοπικών, για ανέγερση κυρίως εξοχικών κατοικιών, χωρίς καμία αποτελεσματική αντίδραση της Πολιτείας
- υποβάθμιση του υγροτοπικού δάσους του Στομίου
- ανεξέλεγκτες αμμοληψίες στην κύρια κοίτη του ποταμού
- ανεξέλεγκτη βόσκηση
- παράνομο κυνήγι

16. Δέλτα Σπερχειού- Μαλιακός κόλπος, πηγές Αγ. Παρασκευής:

- ρύπανση Σπερχειού και Μαλιακού κόλπου από:
 - αστικά λύματα
 - απόβλητα βιομηχανιών και μικρών μονάδων
 - απόβλητα κτηνοτροφικών μονάδων
- διατάραξη του υδρολογικού ισοζυγίου από:
 - άντληση νερού, ενδεχομένως υπερβολική, από τις Κοινότητες Αγ. Παρασκευής και Μεγάλης Βρύσης για αρδευτικούς σκοπούς
 - προταθείσα ευθυγράμμιση τμήματος της κοίτης του Σπερχειού ποταμού
- υποβάθμιση πηγών Αγ. Παρασκευής λόγω επιχωματώσεων και με αυτόν τον τρόπο άμεση απειλή του ενδιαιτήματος του ενδημικού ψαριού *Pungitius hellenicus*
- υποβάθμιση Αλμυροποτάμου λόγω επιχωματώσεων και απόθεσης στερεών απορριμμάτων
- παράνομο κυνήγι

17. Δέλτα Καλαμά:

- ρύπανση:
 - από γεωργικά φάρμακα που χρησιμοποιούνται σε καλλιέργειες στη λεκάνη απορροής, και ιδιαίτερα σε περιοχές που παλαιότερα αποτελούσαν τμήματα του υγροτόπου
 - λόγω αύξησης αριθμού μονάδων εντατικών ιχθυοκαλλιεργειών
- επιβάρυνση από λιπάσματα των λιμνοθαλασσών και των ελών του δέλτα
- παράνομες στραγγίδες τμημάτων του υγροτόπου από ιδιώτες για καλλιέργεια
- παράνομες εκχερσώσεις υγροτοπικής βλάστησης από ιδιώτες για καλλιέργεια

- παράνομη υλοτομία παρόχθιων συστάδων
- παράνομη απόθεση απορριμμάτων, ιδίως σε αλμυρά έλη
- παράνομο κυνήγι

18. Λίμνη Παμβώτιδα:

- ρύπανση της λίμνης από:
 - αστικά λύματα
 - υπολείμματα γεωργικών φαρμάκων
- καταστροφή και υποβάθμιση της παραλίμνιας φυσικής ζώνης από επιχωματώσεις

19. Λιμνοθάλασσα Μεσολογίου (Ραμσάρ):

- ρύπανση ζωνών του υδροτόπου από κατάλοιπα αγροχημικών
- ενδεχόμενες αλλαγές στην υδρολογική δυναμική του υδροτόπου από τα εκτελούμενα και σχεδιαζόμενα έργα του φράγματος Ευήνου και εκτροπής του Αχελώου
- προοδευτική ρήχανση ζωνών του υδροτόπου από την εισροή πλούσιων σε ιλύ υδάτων που επιστρέφουν από άρδευση
- υποβάθμιση λιμνοθάλασσας και αλμυρών ελών από:
 - έργα διαχείρισης ιχθυοτροφείων
 - απόθεση απορριμμάτων
- υποβάθμιση άλλων φυσικών τμημάτων του υδροτόπου από:
 - καταπατήσεις
 - αυθαίρετη δόμηση εξοχικών κατοικιών
 - έργα ενίσχυσης λουρνησίδας Θολής, εκτός πλαισίου της σχετικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων: διάνοιξη δρόμου πάνω στη λουρνησίδα, ο οποίος, εκτός των δυσμενών αισθητικών συνεπειών, διευκόλυνε την πρόσβαση και τη δυνατότητα καταπάτησης στις νησίδες Θολής-Προκοπανίστου, τους μοναδικούς ανέγγιχτους βιοτόπους της περιοχής. Μετά από πιέσεις του ΚΟΠΕΑ, "διακόπηκε" ο δρόμος στην αρχή του.
- μεγάλη μείωση των πληθυσμών των υδρόβιων, παρυδάτιων και αρπακτικών πουλιών από υπερβολικό και μη επαρκώς ελεγχόμενο κυνήγι

20. Λιμνοθάλασσα Κοτύχι και Λάσος Στροφυλιάς (Ραμσάρ):

- κίνδυνος υποβάθμισης του έλους Λάμιας από σχέδια διάθεσης σ' αυτό λυμάτων τοπικών Κοινοτήτων

- διατάραξη των υδρολογικών συνθηκών της λιμνοθάλασσας από διάφορα έργα (κυρίως για τη διαχείριση ιχθυοτροφείων)
- πρόσχωση της λιμνοθάλασσας εξαιτίας της εισροής χειμάρρων σε αυτήν
- διάβρωση βόρειας λουρνησίδας λιμνοθάλασσας Κοτυχίου εξαιτίας τεχνητού προβόλου στο στόμιο επικοινωνίας της λιμνοθάλασσας με τη θάλασσα, που δημιουργήθηκε παλαιότερα
- υποβάθμιση τμημάτων του υγροτόπου από:
 - απορρίμματα που καταλήγουν σε αυτήν μέσω χειμάρρων
 - απόθεση απορριμμάτων στην περιφερειακή ζώνη του υγροτόπου
 - σχεδιαζόμενη διάνοιξη δρόμων
 - έργα εκσυγχρονισμού ιχθυοσυλληπτικών εγκαταστάσεων
- μείωση της έκτασης τμημάτων του υγροτόπου εξαιτίας:
 - επέκτασης γεωργικών καλλιεργειών (μικρής κλίμακας)
 - καταπατήσεων ιδιωτών κοντά στη λίμνη Προκόπου (μικρής κλίμακας)
- υποβάθμιση του δάσους της Στροφυλιάς λόγω:
 - εκχέρσωσης τμημάτων του δάσους και παρεμπόδιση της αναγέννησής του, εξαιτίας επέκτασης καλλιεργειών
 - υποχώρησης της Κουκουναριάς λόγω μη επαρκούς αναγέννησης και ανταγωνιστικής εξάπλωσης άλλων ειδών
 - ανεξέλεγκτης βόσκησης
- μεγάλη μείωση των πληθυσμών των υδρόβιων, παρυδάτιων και αρπακτικών πουλιών από υπερβολικό και μη επαρκώς ελεγχόμενο κυνήγι
- απειλή εξαφάνισης του μικρού υγροτόπου Αρσανά Κυλλήνης για τουριστική εκμετάλλευση (αποτράπηκε προσωρινά)

21. Λίμνη Τριγωνίδα:

- υποβάθμιση των υδάτων από:
 - απόβλητα τυροκομείων και ελαιουργείων
 - υπολείμματα αγροχημικών
- ενδεχόμενη διατάραξη των υδρολογικών συνθηκών λόγω σχεδιαζόμενης απόληψης νερού για την υδροδότηση της πρωτεύουσας
- καταστροφή και υποβάθμιση της παραλίμνιας φυσικής ζώνης λόγω διάνοιξης δρόμων

22. Λίμνη Λυσιμαχία:

- έντονη ρύπανση από τα αστικά λύματα της πόλης του Αγρινίου
- διχοτόμηση της λίμνης από την προσχωσιγενή δράση εισρέοντος χειμαροποτάμου

23. Λίμνη Οζερός:

- ενδεχόμενη ρυπαντική φόρτιση κυρίως από υπολείμματα γεωργικών φαρμάκων

24. Λίμνη Αμβρακία:

- υπερβολική άντληση υδάτων για εντατικές γεωργικές καλλιέργειες
- υποβάθμιση της ποιότητας του νερού και του τοπίου λόγω διάθεσης απορριμμάτων σε ρέμα κοντά στη λίμνη

Πρέπει να διευκρινιστεί ότι η περιγραφή του φαινομένου της μη σημειακής ρύπανσης από γεωργικές δραστηριότητες, ως πρόβλημα που αντιμετωπίζουν πολλοί από τους παρακολουθούμενους υδροτόπους, κατά κανόνα δεν είναι τεκμηριωμένη. Το πρόβλημα πρέπει να θεωρηθεί υπαρκτό και για την Ελλάδα, λόγω της άσκησης εντατικής γεωργίας μέσα στις λεκάνες απορροής των υδροτόπων χωρίς καμία ιδιαίτερη φροντίδα για μερική μείωση των περιβαλλοντικών της επιπτώσεων, ή της επέκτασης των υφισταμένων γεωργικών καλλιεργειών σε υδροτοπικές περιοχές, όπως δείχνει η πλούσια βιβλιογραφία που έχει συσσωρευθεί από έρευνες σε άλλες χώρες.

4.3. Επικοινωνία με υπηρεσίες

4.3.1. Παρέμβαση ΕΚΒΥ

Από τις 35 προγραμματισμένες αναφορές, ελήφθησαν 33. Αρκετές από αυτές είχαν κάποια καθυστέρηση. Οι αναφορές θεωρείται ότι είχαν γενικά ικανοποιητική ποιότητα και αξιοπιστία. Σε ορισμένες περιπτώσεις, χρειάστηκε το ΕΚΒΥ να προβεί σε επιπλέον διερεύνηση των θιγομένων ζητημάτων, πριν να αποφασιστεί κάποια ενέργεια.

Με βάση τις αναφορές των συνεργατών, το ΕΚΒΥ προέβη στην αποστολή εγγράφων προς αρμόδιες υπηρεσίες, φορείς και πρόσωπα.

Εκτός από την επικοινωνία μέσω εγγράφων, υπήρχε τηλεφωνική επικοινωνία με υπηρεσίες, κυρίως προς διερεύνηση κάποιων θεμάτων που εντοπίζονταν από το ΠΠΥ ή από άλλες πηγές (τύπος, τοπικές οργανώσεις).

Τα έγγραφα του ΕΚΒΥ που σημειώνονται κατωτέρω με αστερίσκο (*), έτυχαν μέχρι σήμερα κάποιας ανταποκρίσεως από τις αρμόδιες υπηρεσίες:

Συγκεκριμένα οι ενέργειες του ΕΚΒΥ ανά περιοχή ήταν:

Λ. Ισμαρίδα & Λθ Ροδόπης:

1. Εγγραφο με Α.Π. 666/2.9.93-Ρύπανση λίμνης Ισμαρίδας
- 2*. Εγγραφο με Α.Π. 667/2.9.93-Διάνοιξη δρόμων Παγουρίων-Μολυβωτής και Φαναρίου-Ιμέρου
- 3*. Εγγραφο με Α.Π. 669/3.9.93-Μείωση βάθους λίμνης Ισμαρίδας

Λ. Βιστονίδα:

Καμία ενέργεια

Λ. Νέστου:

4. Τηλεφωνική διερεύνηση για τον αναδασμό και τα σχεδιαζόμενα αρδευτικά έργα στην περιοχή του Ερατεινού Καβάλας
5. Εγγραφο με Α.Π. 861/5.1.94-Επικρότηση απόφασης Κοινότητας Κεραμωτής για εισήγηση απαγόρευσης κυνηγίου στις λιμνοθάλασσες Κεραμωτής

Λ. Κερκίνη:

- 6*. Εγγραφο με Α.Π. 810/6.11.93-Αίτηση στο ΥΠΕΧΩΔΕ για πληροφορίες σχετικά με την σχεδιαζόμενη ανύψωση των αναχωμάτων

Λ. Βόλβη και Λ. Κορώνεια:

- 7*. Εγγραφο με Α.Π. 621/13.7.93-Προβλήματα λίμνης Κορώνειας (πτώση στάθμης, φράγματα στο Ρήχιο και τον χείμαρρο Απολλωνίας, δάσος Απολλωνίας, οριοθέτηση)
8. Εγγραφο με Α.Π. 622/13.7.93- Αλλοίωση Στενών Ρεντίνας-Ρήχιου
- 9*. Εγγραφο με Α.Π. 807/3.12.93-Ανάγκη άμεσης επέμβασης για την ανάσχεση καταπατήσεων παραλίμνιων εκτάσεων στη λίμνη Κορώνεια

Λ. Βεγορίτιδα:

Καμία ενέργεια

Λ. Χειμαδίτιδα

10. Εγγραφο με Α.Π. 821/10.12.93-Προγραμματιζόμενα έργα της ΔΕΗ κοντά στη λίμνη Χειμαδίτιδα

Λ. Πετρών:

Καμία ενέργεια

Λ. Ζάζαρη

Καμία ενέργεια

Λ. Καστοριάς

11. Εγγραφο με Α.Π. 820/10.12.93-Υποβάθμιση του παραλίμνιου δάσους στο ΒΔ τμήμα της λίμνης Καστοριάς

Δέλτα Πηνειού:

12. Εγγραφο με Α.Π. 832/14.12.93-Αυθαίρετη δόμηση στην περιοχή των εκβολών Πηνειού

Δέλτα Σπερχειού-Μαλιακός Κόλπος

- 13*.Εγγραφο με Α.Π. 662/1.9.93-Πηγή Αγίας Παρασκευής
14*.Εγγραφο με Α.Π. 663/1.9.93-Κυνήγι στον υγρότοπο του Μαλιακού Κόλπου-Δέλτα Σπερχειού
15. Εγγραφο με Α.Π. 664/1.9.93-Σχεδιαζόμενη ευθυγράμμιση της κοίτης του ποταμού Σπερχειού
16*.Εγγραφο με Α.Π. 665/1.9.93-Ρύπανση Μαλιακού Κόλπου

Δέλτα Καλαμά:

- 17*.Εγγραφο με Α.Π. 689/16.9.93-Απώλεια υγροτοπικών εκτάσεων στο Δέλτα του Καλαμά
18*.Εγγραφο με Α.Π. 690/16.9.93-Προβλήματα στο Δέλτα του Καλαμά (κυνήγι και παράνομη υλοτομία)

Λ. Παμβώτιδα:

Καμία ενέργεια

Λθ Μεσολογγίου:

- 19*.Εγγραφο με Α.Π. 638/27.7.93-Παρεμβάσεις στον χώρο της λιμνοθάλασσας
20. Εγγραφο με Α.Π. 693/17.9.93-Θετικές ενέργειες της Κτηματικής Υπηρεσίας
Ν. Αιτωλοαναρνανίας
21*.Εγγραφο με Α.Π. 691/17.9.93-Αυθαίρετες δραστηριότητες στη Λθ
Μεσολογγίου

Λθ Κοτύχι:

- 22*.Εγγραφο με Α.Π. 771/26.11.93-Προστασία υγροτόπου στη θέση Αρσανάς
Κυλήνης
23*.Εγγραφο με Α.Π. 777/29.11.93-Παράνομο κυνήγι στον υγρότοπο Κοτύχι
24. Εγγραφο με Α.Π. 843/21.12.93-Απαγόρευση κυνηγίου στη Στροφυλιά και
Κοτύχι

Λίμνη Τριγωνίδα, Λίμνη Λουσιμαχία και Λίμνη Αμβρακία:

Καμία ενέργεια

Λίμνη Οζερός:

Καμία ενέργεια (καμία εμφανής απειλή)

4.3.2 Ανταπόκριση και αποτελέσματα παρέμβασης ΕΚΒΥ

1.Άμεση απάντηση στο ΕΚΒΥ από την αρμόδια υπηρεσία:

Στα έγγραφα 2,3,4 (τηλεφωνικά), 13,14,16,17,21.

2. Παρέμβαση της κεντρικής υπηρεσίας επιπλέον της άμεσης απάντησης:

Εγγραφο 17.

3. Απάντηση με παρέμβαση της αρμόδιας κεντρικής υπηρεσίας:

Στα έγγραφα 14,18.

4. Εναρξη επικοινωνίας μεταξύ αρμοδίων υπηρεσιών με αφορμή το έγγραφο του ΕΚΒΥ: Εγγραφα 7,9,13.5. Πρακτικό αποτέλεσμα για την προστασία των περιοχών:

Τα έγγραφα 19 και 22, συνέβαλαν, μαζί με προσπάθειες τοπικών οργανώσεων, στην ανάλυση των σχετικών απειλών, έστω και μερικά ή προσωρινά.

Ενδέχεται το ενδιαφέρον του ΕΚΒΥ (έγγραφο 23) να συνέβαλε στην έκδοση απαγορευτικής διάταξης κυνηγίου στη Στροφυλιά-Κοτύχι από το Λασσαρχείο Αμαλιάδας.

Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι 15 από τα 24 έγγραφα είχαν κάποια ανταπόκριση μέχρι τον Ιανουάριο του 1993. Τρία αναπάντητα έγγραφα έχουν αποσταλεί από το ΕΚΒΥ μέσα στο Δεκέμβριο, ενώ τρία έγγραφα δεν επιζητούσαν απάντηση (επικρότηση θετικών ενεργειών). Η ανταπόκριση των υπηρεσιών στα έγγραφα του ΕΚΒΥ κυμάνθηκε από την έκφραση ουσιαστικού ενδιαφέροντος για την επίλυση των προβλημάτων που επισημάνθηκαν και την ικανοποιητική απάντηση στα θέματα που διερευνούσε το ΕΚΒΥ, μέχρι και μια τυπική απάντηση χωρίς ιδιαίτερα διαφωτιστικό περιεχόμενο.

4.4. Έκδοση ενημερωτικού υλικού

1. Εκδόθηκε αφίσα για τη λίμνη Βόλβη, σε συνεργασία με την Ένωση Περιβαλλοντικών Ομάδων της Ευρύτερης Περιοχής Λιμνών Βόλβης-Κορώνειας & της Περιβάλλουσας Ορεινής Ζώνης.
2. Εκδόθηκε ημερολόγιο τοίχου με τους υδροτόπους του Ν. Φθιώτιδας, από την Οικολογική Κίνηση Λαμίας, σε συνεργασία με το ΕΚΒΥ

4.5. Εκπαίδευση τοπικών περιβαλλοντικών οργανώσεων Δυτικής Ελλάδας

Οι τριμηνιαίες αναφορές που στάλθηκαν από τον Φ. Περγαντή για τα πεπραγμένα στα πλαίσια αυτού του προγράμματος, καθώς και οι διαβεβαιώσεις προσώπων και ομάδων που βοηθήθηκαν από το πρόγραμμα, δείχνουν ότι αυτό πράγματι ανταποκρίθηκε στους σκοπούς του σε ικανοποιητικό βαθμό.

Συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκαν οι ακόλουθες δράσεις:

1. Στην περιοχή Ραισάρ Κοτυχίου:

1.1. Συνεργασία με την Επιτροπή για την Προστασία του Κοτυχίου:

- α) συμπαράσταση και ενεργή συμμετοχή (με εισήγηση) σε τοπική ημερίδα με θέμα τα προβλήματα και τη διαχείριση της περιοχής
- β) παροχή συμβουλών πάνω στο θέμα της εξέλιξης της Επιτροπής σε αστική εταιρία (παροχή σχεδίου καταστατικού, συμβολή στη διαμόρφωση της τελικής μορφής του) και των τρόπων δραστηριοποίησής της

- γ) ενημέρωση για τις δυνατότητες εκδοτικής δραστηριότητας και συνεργασίας με το ΕΚΒΥ, παροχή έντυπου υλικού, συζητήσεις για την έκδοση εντύπου για την περιοχή σε συνεργασία με το ΕΚΒΥ και σχετικές δραστηριότητες (π.χ. φωτογράφιση)
- δ) Επισκέψεις στον μικρό παράκτιο υγρότοπο Αρσανά Κυλλήνης, συζητήσεις και συμμετοχή σε τοπική εκδήλωση με θέμα την προστασία του (ο υγρότοπος αυτός απειλούνταν άμεσα με επιχωμάτωση)

1.2. Συνεργασία με την Κοινότητα Μετόχιου (πλησίον υγροτόπων Προκόπου, Λάμιας και δάσους Στροφυλιάς)

- α) παροχή βοήθειας για το συντονισμό και την προετοιμασία υποδοχής στο Μετόχι των συνέδρων του 4ου συνεδρίου EUCC και την ξενάγησή τους στην περιοχή
- β) επισκέψεις στο υπό κατασκευή Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης, για την παροχή τεχνικών συμβουλών σχετικά με τη διαμόρφωση του κέντρου υποδοχής (κατασκευή και ακριβής χωροθέτηση των οικίσκων) και οδηγιών για την υπερπήδηση γραφειοκρατικών και άλλων δυσκολιών
- γ) βοήθεια στην αντιμετώπιση καταπατήσεων της περιοχής από κτηνοτρόφους
- δ) αρθρογραφία στην εφημερίδα "Έν Αιθρία" της Οικολογικής Κίνησης Πάτρας για τοπικά θέματα που αφορούν τον υγρότοπο
- ε) συμμετοχή με εισήγηση σε εκδήλωση στην Πάτρα με θέμα τη δημιουργία Εθνικών Δρυμών στην Πελοπόννησο και την δημιουργία Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην περιοχή Στροφυλιάς-Προκόπου

2. Στην περιοχή Μεσολογγίου (συνεργασία με το Κέντρο Οικοτουρισμού και Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Αιτωλίας ή ΚΟΠΕΑ) :

- α) βοήθεια στη διευθέτηση εσωτερικών τρεχόντων ζητημάτων
- β) βοήθεια για την οργάνωση και διεξαγωγή προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε σχολεία της περιοχής
- γ) αρθρογραφία στον τοπικό τύπο για την ανάδειξη σοβαρών περιβαλλοντικών προβλημάτων της περιοχής και προβολή της παρεμβατικής δράσης του ΚΟΠΕΑ
- δ) σύνταξη υπομνημάτων και καταγγελιών για την έλλειψη μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε έργα κατασκευής αναχωμάτων μέσα στη λιμνοθάλασσα και για την κακή διάθεση βυθοκορημάτων σε αλμυρά έλη

- ε) Πραγματοποίηση επαφών με διοικητικούς παράγοντες της περιοχής και με τον Νομάρχη σχετικά με διαχειριστικά θέματα και προβλήματα του υγροτόπου

3. Στην περιοχή των λιμνών Αιτωλοακαρνανίας:

- α) επαφές με μέλη της Αιτωλικής Εταιρίας Προστασίας Τοπίου και Περιβάλλοντος για τα ζητήματα της εκτροπής του Αχελώου και της υδροληψίας από την Τριχωνίδα και από κοινού παρακολούθηση δύο ημερίδων για τα παραπάνω θέματα, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν στην περιοχή
- β) παροχή συμβουλών σχετικά με την οργάνωση και τη λειτουργία της Αιτωλικής Εταιρίας, ιδιαίτερα δε σχετικά με τη δραστηριοποίησή της στον τομέα της ευαισθητοποίησης
- γ) σειρά επαφών και συζητήσεων καθώς και διάφορες συντονιστικές ενέργειες για την έκδοση αφισών για την Τριχωνίδα και την λίμνη της Καστοριάς

4. Στην περιοχή του Αμβρακικού Κόλπου:

- α) προσπάθειες συγκρότησης φιλοπεριβαλλοντικής ομάδας στην περιοχή, σε στενή συνεργασία με τον κ. Αχιλλέα Λογοθέτη, τοπικού επιστημονικού υπευθύνου του Προγράμματος Ταχείας Παρέμβασης του Παγκόσμιου Ταμείου για τη Φύση-Ελλάς.
- β) επαφές με την ETANAM και, μέσω αυτής, προώθηση της ιδέας δημιουργίας Κέντρου Ενημέρωσης στην περιοχή του υγροτόπου (το έργο εντάχθηκε στο πρόγραμμα LEADER και τα σχετικά έργα έχουν αρχίσει)
- γ) συμμετοχή σε ημερίδα για την ορθή διαχείριση του Αμβρακικού, οργανωμένη από το Δήμο Πρέβεζας

5. Στην περιοχή του Καλαμά:

- α) επαφές με την υπεύθυνη περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (δευτεροβάθμιας) του Νομού Θεσπρωτίας κα. Μαρίνα Οικονόμου και άλλα ευαισθητοποιημένα άτομα, με σκοπό τη δημιουργία ενός πρώτου πυρήνα προσώπων
- β) συνεργασία με την κα. Μαρία Οικονόμου για την προετοιμασία και διοργάνωση της συνάντησης περιβαλλοντικών οργανώσεων που έγινε το Νοέμβριο στην Ηγουμενίτσα

4.6. Σύνδεση του ΠΠΥ με το Πρόγραμμα Απογραφής

Εγινε προσπάθεια σύνδεσης αυτών των προγραμμάτων, έτσι ώστε να αξιοποιηθούν οι πληροφορίες του πρώτου στο δεύτερο. Αυτό έγινε με τη συμπλήρωση από τους συνεργάτες του ΠΠΥ επιπλέον ειδικού δελτίου ανά υγρότοπο.

Η δραστηριότητα αυτή δημιούργησε νέο προβληματισμό και ιδέες για στενότερη σύνδεση των δύο προγραμμάτων το 1994.

5. ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Οι θετικές ενέργειες που αναφέρονται εδώ, έγιναν ανεξάρτητα από το ΠΠΥ, μέσα στην περίοδο που καλύπτει η παρούσα έκθεση, από αρμόδιες υπηρεσίες, με δική τους πρωτοβουλία ή μετά την παρότρυνση περιβαλλοντικών οργανώσεων:

- Τριετής απαγόρευση κυνηγίου γύρω από τις λίμνες Κορώνεια και Βόλβη
- Εισήγηση του Κοινοτικού Συμβουλίου της Κοινότητας Κεραμωτής προς το Δασαρχείο Καβάλας, για την έκδοση απαγορευτικής διάταξης θήρας στην περιοχή των λιμνοθαλασσών Κεραμωτής
- Προσωρινή εγκατάλειψη του σχεδίου για αποξήρανση των ελών στο ΒΔ άκρο της λίμνης Κερκίνης, έξω από το χωριό Βυρώνεια.
- Μείωση της έντασης του παράνομου κυνηγιού στο Δέλτα του Σπερχειού, χάρη στην αυξημένη παρουσία θηροφυλάκων και την παραπομπή λαθροκυνηγών στη δικαιοσύνη
- Αρνητική απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Αιτωλικού για την εγκατάσταση έργων ημιεντατικής ιχθυοκαλλιέργειας στη λιμνοθάλασσα Μεσολογίου
- Έκδοση από τον Κυνηγετικό Σύλλογο Μεσολογίου, με τη συνεργασία του Φ. Περγαντή, έντυπο με τα επιτρεπόμενα θηράματα και διανεμήθηκε στους ντόπιους κυνηγούς
- Προσωρινή αποτροπή μεγάλης καταπάτησης και επέκτασης των βουστασιών στο δάσος Στροφυλιάς
- Εγκατάλειψη σχεδίου για την κατασκευή αναχώματος μέσα στη λιμνοθάλασσα Θολής (λιμνοθάλασσα Μεσολογίου)
- Απομάκρυνση φραχτών σε καταπατημένη έκταση στο δυτικό οικισμό του Αιτωλικού (Ρεμπάκια)

6. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΡΓΟΥ

1. Τα μέσα του ΕΚΒΥ δεν επέτρεψαν να αναληφθούν δράσεις σχετικές με όλα τα προβλήματα που εντοπίστηκαν από το ΠΠΥ.
2. Δεν αξιοποιήθηκαν πλήρως οι δυνατότητες των συνεργατών του ΠΠΥ
3. Από ορισμένους συνεργάτες του ΠΠΥ, δεν τηρήθηκαν ικανοποιητικά οι προθεσμίες αποστολής των αναφορών τους προς το ΕΚΒΥ. Παρόλ' αυτά, για επείγοντα θέματα, όλοι οι συνεργάτες επικοινωνούσαν αμέσως με το ΕΚΒΥ.

Μια τροποποιημένη οργάνωση του ΠΠΥ για το 1994, πρέπει να αποσκοπεί:

- στη μεγαλύτερη αξιοποίηση των δυνατοτήτων των συνεργατών του ΠΠΥ και την "αποκέντρωση" των πρωτοβουλιών από το ΕΚΒΥ
- στη στενότερη σύνδεσή του με το διαρκές Πρόγραμμα Απογραφής των Ελληνικών Υγροτόπων

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:

Δελτίο παρακολούθησης των απειλών
των υγροτόπων

6. ANEXOS

ANEXO I

1. El presente Anexo tiene por objeto establecer las condiciones de acceso a los servicios de Internet que se ofrecen a los usuarios de la Red de Datos de la Secretaría de Economía y Finanzas.
2. Los servicios de Internet que se ofrecen a los usuarios de la Red de Datos de la Secretaría de Economía y Finanzas son:
3. Los servicios de Internet que se ofrecen a los usuarios de la Red de Datos de la Secretaría de Economía y Finanzas son:

Los servicios de Internet que se ofrecen a los usuarios de la Red de Datos de la Secretaría de Economía y Finanzas son:

- El servicio de Internet que se ofrece a los usuarios de la Red de Datos de la Secretaría de Economía y Finanzas es:
- El servicio de Internet que se ofrece a los usuarios de la Red de Datos de la Secretaría de Economía y Finanzas es:

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΟΤΟΠΩΝ ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ

ΔΕΛΤΙΟ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΛΠΕΙΛΩΝ ΤΩΝ ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ

- συμπληρώστε ξεχωριστό δελτίο για κάθε απειλή ή για τυχόν επιπλέον πληροφορίες που θα προκύψουν αφού στείλετε το δελτίο στο ΕΚΒΥ. Συνεχίστε σε δική σας σελίδα σε σημεία που τυχόν ο χώρος δεν σας αρκεί.
- αν είναι δυνατόν, επισυνάψτε χάρτη ή σκαρίφημα πάνω στον οποίο να φαίνεται η ακριβής θέση της δραστηριότητας που αποτελεί απειλή για τον υγρότοπο, καθώς και σχετικό υλικό σε υποστήριξη των θέσεών σας, εάν υπάρχει. Η δράση που θα αναλαμβάνει το ΕΚΒΥ με αφετηρία την αναφορά σας πρέπει να είναι όσο γίνεται καλύτερα τεκμηριωμένη.
- αν για κάποια δραστηριότητα που απειλεί τον υγρότοπο έχετε κάποια άποψη για εναλλακτική δραστηριότητα που θα είναι, κατά τη γνώμη σας, λιγότερο ή καθόλου βλαπτική γι' αυτόν, σας παρακαλούμε να την αναφέρετε και να την υποστηρίξετε.

ΟΝΟΜΑΣΙΑ, ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ, ΤΗΛΕΦΩΝΑ και FAX ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ:

ΟΝΟΜΑ, ΤΗΛΕΦΩΝΟ και FAX ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΠΟΥ ΣΥΜΠΛΗΡΩΝΕΙ ΤΟ ΕΝΤΥΠΟ:

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:

ΥΓΡΟΤΟΠΟΣ:

ΜΟΥΣΕΙΟ ΓΟΥΛΛΑΝΔΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΟΤΟΠΩΝ ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ
14ο χλμ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ - ΜΗΧΑΝΙΩΝΑΣ
57001 ΘΕΡΜΗ
τηλ. 031- 473 432
fax: 031-471795

Περιγραφή της απειλής:

Προσδιορισμός των αιτίων που προκαλούν την απειλή:

Σκοπός της δραστηριότητας που προκαλεί την απειλή:

Δημόσιες υπηρεσίες ή/και ιδιωτικοί φορείς που εμπλέκονται στη διαδικασία αδειοδότησης, εκπόνησης και ελέγχου της δραστηριότητας που προκαλεί την απειλή:

Η περιοχή στην οποία υφίσταται η απειλή υπόκειται σε κάποιο καθεστώς προστασίας;
Λν ναι, σε ποιο;

Πιθανές επιπτώσεις της απειλής στον υγρότοπο:

Ενέργειες που έχουν γίνει, γίνονται, ή σχεδιάζονται από την οργάνωσή σας για την αποτροπή της απειλής:

Ποιές από τις ενέργειες αυτές κρίνετε πως είχαν θετικά αποτελέσματα (αποτροπή της απειλής);

Τι θα περιμένατε από το ΕΚΒΥ;

NOYTHOTOYANAWI SYIKHE ITTOPIAE
EAAHIOLO KETNO BWAQIN YITTOPIA
1st Yde (Kawakawak) 37001 6m
NY 001- 633-412 6m 43320
001-633-412 6m 43320
001-633-412 6m 43320

Παρατηρήσεις:

7

Παρατηρήσεις: (Οι παρατηρήσεις των εκπαιδευτικών)

Παρατηρήσεις: (Οι παρατηρήσεις των εκπαιδευτικών)

Παρατηρήσεις: (Οι παρατηρήσεις των εκπαιδευτικών)

Παρατηρήσεις: (Οι παρατηρήσεις των εκπαιδευτικών)

Παρατηρήσεις: (Οι παρατηρήσεις των εκπαιδευτικών)

Παρατηρήσεις: (Οι παρατηρήσεις των εκπαιδευτικών)

Παρατηρήσεις: (Οι παρατηρήσεις των εκπαιδευτικών)

Το παρόν προγράμμα:

ΜΟΥΣΕΙΟ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΟΤΟΠΩΝ ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ
14ο χλμ Θεσσαλονίκης-Μηχανιώνας, 57001 Θέρμη
τηλ. 031- 473.432, 475.604, 473320
fax: 031-471795

